

2013:8

Håstads kyrka

- tillgänglighetsanpassning av entré

Antikvarisk medverkan 2013

Kerstin Börjesson

Regionmuseet
Kristianstad
Landsantikvarien i Skåne

Rapport 2013:8

Håstads kyrka

- tillgänglighetsanpassning av entrén

Antikvarisk medverkan 2012
Håstads socken, 1266
Lunds kommun
Skåne län

Kerstin Börjesson

Regionmuseet Kristianstad Landsantikvarien i Skåne

Kristianstad
Box 134, Stora Torg
291 22 Kristianstad
Tel 044 – 13 58 00 vx, Fax 044 – 21 49 02

Lund
Box 153, St Larsomr. Byggnad 10
221 00 Lund
Tel 046 – 15 97 80 vx, Fax 046 – 15 80 39

www.regionmuseet.se

© 2013 Regionmuseet Kristianstad / Landsantikvarien i Skåne
E-Rapport 2013: 8

Omslagsfoto: Entré till Håstads kyrka från väster, november 2010.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle. Dnr 507-99-502.

Håstads kyrka – tillgänglighetsanpassning av entré

Innehåll

Inledning/sammanfattning av utförda åtgärder	5
Administrativa uppgifter	5
Byggnadshistorik med relevans för ärendet	6
Utseende före utförda åtgärder	6
Ansökningshandlingarna	6
Utförda åtgärder	6
Markbeläggning, dränering	6
Grindparti	7
Dörrar	7
Antikvariska synpunkter	7
Handlingar med relevans för ärendet	8
Bildbilaga	9

Lunds kommun i Skåne.

Norra delen av Lunds kommun med Hästads kyrka markerad på kartan.

Inledning/sammanfattning av utförda åtgärder

Med anledning av Boverkets nya föreskrifter för enkelt avhjälpna hinder gjordes en granskning av tillgängligheten till Håstads kyrka av Stadsbyggnadskontoret i Lund 2009-10-12. Vid granskningen rekommenderades att en fast ramp skulle byggas till ingången (till kyrkogården avses). För nivåskillnaden invändigt rekommenderades en lös ramp. Åtgärderna bedömdes som enkelt avhjälpna hinder. Förslag till omläggning av markbeläggning med en dräneringsränna framför kyrkan upprättades av Tema landskapsarkitekter Åsa Enroth och ansökan om att utföra förslaget gjordes till länsstyrelsen. Efter att åtgärderna granskats på remiss av Regionmuseet Kristianstad lämnade Länsstyrelsen beslut med tillstånd att utföra åtgärderna. Anläggningsarbetet utfördes under hösten 2012. Vid åtgärderna medverkade Regionmuseets antikvarie Kerstin Börjesson. En arkeologisk förundersökning utfördes enligt 2 kap Kulturminneslagen då markarbetet gjordes inom fornlämning 18, bytomt i Håstads socken. Den arkeologiska förundersökningen utfördes av Sydsvenska arkeologi Ing-Marie Nilsson och finns dokumenterad i rapport 2012:55 Sydsvensk arkeologi.

Administrativa uppgifter

Objekt	Håstads kyrka och kyrkogård
Fastighet	Håstad 30:1
Regionmuseets dnr	L12.30-367-10, 1266
Arbetshandlingar	Tema Landskapsarkitekter, LANAB anläggning AB
Länsstyrelsens beslut	2011-05-25, 433-13909-10, 431-9128-11
Byggherre	Lunds kyrkliga samfällighet
Entreprenör	LANAB anläggning AB, Johan Nordbeck
Entreprenör smide	Lundasmide AB
Entreprenör måleri	Ekströms måleri
Antikvarisk medverkande	Regionmuseet Kristianstad/ genom Kerstin Börjesson

Byggnadshistorik med relevans för ärendet

Håstads kyrkas äldsta delar består av ett romanskt långhus och ett senmedeltida torn. I mitten av 1800-talet byggdes kyrkan om under ledning av C. G. Brunius. Långhuset byggdes till med två korsarmar samt ett nytt korparti. Tornet byggdes också om vid samma tidpunkt. Kyrkans ytterdörrar mot väster och söder är sannolikt från 1800-talets ombyggnad och utförda i en stil som är typisk för Brunius "medeltidsstil". Dörrarna består av två dörrblad med utvändig dekor i form av fyrpassornament, och spetsbågar på dörrbladens spegelfyllningar.

Utseende före utförda åtgärder

Håstads kyrka ligger i en sluttning mot öster. I östra delarna av kyrkan finns en relativt stor höjdskillnad från marknivån till kyrkorummets golvnivå. Till korsarmen finns en ingång med fyra trappsteg. Huvudentrén, belägen i kyrkans västtorn låg före arbetets början i nivå med den yttre markbeläggningsnivån. En grindöppning finns i kyrkogårdsmuren direkt väster om huvudentrén till kyrkan. I grindöppningen fanns före tillgänglighetsanpassningen två trappsteg av gjuten betong. Nedanför den och fram till kyrkans entré var marken belagd med smågatsten lagd i ett bågmönster. Innanför kyrkans entrédörr fanns en nivåskillnad ned till vapenhusets golv. En låg stentröskel fanns även i dörren mellan vapenhuset och långhuset.

Ansökningshandlingarna

För att tillgänglighetsanpassa kyrkans entré skulle trappan vid grinden tas bort och marken jämnas ut. Från grinden skulle en lutning på max 5 % göras ned till en dräneringsränna. Därefter skulle en höjning av marken göras upp till kyrkans entrédörr. Stigningen och dräneringsrännan var nödvändig för att regnvatten inte ska kunna rinna in i slänten utanför dörren. Lutningen från kyrkan behövde vara minst 2 %. En acodrain skulle också läggas utanför kyrkomuren. Markbeläggningsnivån utanför kyrkan bestående av smågatsten skulle läggas om med samma mönster som tidigare.

Utförda åtgärder

Markbeläggning, dränering

Projekteringshandlingarna följdes i stort sett med vissa anpassningar till rådande förhållanden. Av okänd anledning utfördes aldrig dräneringsrännan utanför muren. Denna diskuterades aldrig på plats, möjligen då den är otydligt angiven i handlingarna.

Den befintliga markbeläggningsnivån framför kyrkans ingång togs bort liksom trappan i grindöppningen. Trappan var av betong med ingjuten sten och en stålbalk. Schaktning för dräneringsrännan samt en stenkista gjordes med

övervakning från medverkande arkeolog. Rännan placerades parallellt med tornets västra mur med avledning till stenkistan intill kyrkogårdsmuren söder om grinden. Smågatstenen lades därefter om med lutning 1:12. Utanför grindöppningen schaktades vägen ned ett par centimeter för att komma i nivå med den nya stenläggningen.

Grindparti

Efter borttagning av trappan i grindöppningen hamnade grinden högre i förhållande till marknivån än tidigare. Nederkanten på grinden hade en distans på ca 22 cm till marken. En omhängning av grinden diskuterades. Efter möte på plats med smeden beslöt man att flytta handtaget till grinden, i form av en hasp uppe på överkanten av grinden, och förlänga de nedre grindstoppen av järn för att dessa skulle nå ned till den nya marknivån. Åtgärderna utfördes av Lundasmide AB.

Dörrar

För att tillgängliggöra entrédörren till kyrkan gjordes en ramp av plåt innanför tröskeln i dörröppningen. Rampen kläddes med en gummimatta. Den befintliga dörren hade ett anslag på 7 cm mot tröskeln och behövde hängas om för att få plats ovanför den nya rampen. Tre alternativ diskuterades; dels kapning av dörren i nederkant, flyttning av gångjärnen eller förlängning av gångjärnsstaplarna. Det sista alternativet föredrogs och Länsstyrelsen kontaktades som gav klartecken till åtgärderna. Åtgärderna utfördes av Lundasmide och innebar att murstaplarna förlängdes för att kunna få plats med brickor på staplarna och på så sätt lyfta upp dörrbladen. Nya längre tappor svetsades på och försågs med brickor, Med de anpassade järnstaplarna lyftes dörren upp cirka 5 cm. Efter omhängningen fick dörren ett anslag på cirka 1 cm mot tröskeln och en distans på 0,5 cm från rampen. En vertikal anslagslist samt den nedre dropplisten på dörren monterades ned och återmonterades längre ned för att passa det nya anslaget. I samband med åtgärderna slipades dörren och oljades om. Ett stängningsbeslag i form av en järnhasp på norra dörrbladet flyttades något för att passa dörrens nya höjd.

På innerdörren mellan vapenhus och långhus gjordes en liknande åtgärd. Nya brickor lades på gångjärnsstaplarna för att på så sätt lyfta upp dörrbladen. Inga övriga åtgärder utfördes på dörren.

Antikvariska synpunkter

Åtgärderna har i stora drag utförts i enlighet med länsstyrelsens beslut och i enlighet med ansökningshandlingarna. Uteslutandet av dräneringsrännan utanför kyrkogårdsgrinden innebar en mindre avvikelse från tillståndshandlingarna. Avvikelsen bedöms inte påverka det kulturhistoriska värdet. Vid behov, om dräneringen vid kyrkan är otillräcklig, bör man dock överväga att komplettera

med rännan utanför kyrkogårdsgrinden. Omhängning av ytterdörren och västra innerdörren innebar ett tillägg som efter samråd med Länsstyrelsen inte krävde ny ansökan eller beslut.

Åtgärderna är utförda med god hantverksskicklighet och med god hänsyn till kyrkans karaktär och kulturhistoriska värden. Åtgärderna har gjorts reversibla utan några ingrepp i kyrkans stomme eller golv. Vid slutbesiktningen återstod ännu att anpassa innerdörren med hjälp av en kil intill tröskeln.

Som helhet bedöms åtgärderna ha bidragit till att göra kyrkan mer tillgänglig vilket är positivt då det ökar församlingens möjlighet att bruka och förvalta kyrkan samt hålla den öppen för besökare.

Handlingar med relevans för ärendet

2010-10-15	Ansökan länsstyrelsen
2010-06-18	Förslagshandling Tema landskapsarkitekter
2010-11-05	Yttrande remiss, Regionmuseet Kristianstad
2011-05-25	Beslut länsstyrelsen, 433-13909-10, 431-9128-11
2012-05-24	Arbetshandlingar LANAB

Lund 130218

Kerstin Börjesson

Bilbilaga

Entrén före arbetets början sedd från vapenhuset mot väster. En hög tröskel fanns invändigt med anslag för dörren på cirka 7 cm. I grindöppningen fanns två trappstenar innanför grinden och en nivåskillnad mellan den övre trappstenen och den yttre marknivån.

En mindre tröskel fanns före arbetets början vid innerdörren mellan vapenhus och långhus.

Huvudentrén till kyrkogården sett från väster.

Markbeläggnings framför kyrkan är borttagen och acodrain-rännan är på plats. Upptill i bild syns placeringen av stenkistan intill kyrkogårdsmuren (parti med ljusare sand). Det uppstickande röret ungefär mitt i bild är till för julgranen.

Grindöppningen efter borttagning av den gjutna trappan.

Grindparti och ny markbeläggning efter utförda åtgärder. Trappstegen vid grindöppningen togs bort vilket gjorde att grindens nedre parti hamnade högre över marken. Tapparna i nederkant fick förlängas. Istället för den gamla haspen uppe på grindens övre kant gjordes ett handtag längre ned på grinden. Markbeläggningen från grind till kyrkans entré lades om med samma mönster som tidigare.

Dörren före utförd renovering.

Innanför ytterdörren lades en ramp av plåt vilken täcktes med en gummimatta.

Västra dörren före (t.v.) och efter (t.h.). Den nedre dropplistan och den vertikala anslagslistan fick också tas bort och flyttas något i samband med ombägning av dörren.

Till vänster syns den nya murstapeln på ytterdörren med påsvetsad tapp. Notera att tappen är diagonalt skuren upptill vilket ger dörren en självstängande funktion. Till höger syns innerdörrens ombägning på en bricka vilket lyfter upp dörren en centimeter från golvet.

Västra dörrens insida efter utförd renovering.

Regionmuseets E-rapportserie 2013

Kulturmiljö

1. Utvändig renovering av Stoby kyrka, Stoby socken, AM, Åsa Eriksson Green, 2012
2. Brösarps station, Ravlunda socken, AM, Helena Rosenberg, 2012
3. Gustav Adolfs kyrka – invändig ombyggnad, Helsingborg, AM, Maria Sträng, 2011-2012
4. Vittskövle kyrka – invändig ombyggnad, Vittskövle socken, AM, Jennie Björklund, 2012
5. Vattenmöllan – omläggning av östra takfallet, Brunnby socken, AM, Ingela Blomén, 2012
6. Stångby kyrka – tillgänglighetsanpassning av entré, AM, Kerstin Börjesson, 2012
7. Västra Hoby kyrka – tillgänglighetsanpassning av entré, AM, Kerstin Börjesson, 2012
8. Håstads kyrka – tillgänglighetsanpassning av entré, AM, Kerstin Börjesson, 2012

Förkortningar:

AF-antikvarisk förundersökning
AK- antikvarisk kontroll
AU-arkeologisk utredning
DK- dokumentation, övrigt

FU- arkeologisk förundersökning
KA- kulturhistorisk analys
MD-murverksdokumentation
OU- osteologisk undersökning

PJ- projektrapport
UN- arkeologisk undersökning
BD- byggnadsdokumentation
BAD-byggn-ark-dokumentation

